
CARE, TREATMENT AND EDUCATION IN CHILDREN WITH SPECIAL NEEDS IN THE MUNICIPALITY OF KUMANOVO

Bojan Jordanovski

Faculty of Medical Sciences, Goce Delchev University, Stip Republic of North Macedonia,
bojan_beki@hotmail.com

Gordana Panova

Goce Delchev University, Stip Republic of North Macedonia, Gordana.panova@ugd.edu.mk

Abstract: There are still no specific drugs in the treatment of autism. A number of methodologies have been used in evaluating the safety and effectiveness of pharmacological treatments in adults and children with autism. Two parameters are especially important in the studies, and that is the existence of "control groups" and "blind". The highest quality studies use both "blind" and "control groups" equally. They should be conducted in a larger number of places and contain a larger number of subjects.

Research evaluating the drugs proposed in the treatment of autism is constantly growing. There is a noticeable accelerated emphasis on the need for drug testing and better treatment information, which should be faster and more readily available than in the past.

This paper will discuss the causes of autism, its features, mechanism, the following types of drugs and types of therapies. Will be covered for drug therapy: such as Fenfluramine, Haloperidol and Naltrexone and soon Secretin
Diet therapy: such as Magnesium + B6, Sulfate metabolism, casein and gluten free diets, Behavioral therapy: such as Lovaas method, specific therapeutic models: such as TEACCH, Option and Groden Institute Model, Higashi.

Aim of the work: to get involved in the greatest possible education regarding people with special needs and with our help to improve their way and quality of life.

Material and method: Autism research is done by collecting data from a number of centers for children with special needs, papers in which anonymous research is done and their comparison. From the research, processing and analysis of the achieved results, conclusions and recommendations for the subject topic will be separated. The descriptive method of work has been applied.

Results: Early diagnosis instills hope that early intervention would have the greatest "healing" effect. However, it is not clear enough what kind of intervention it could be. Opportunities provided by early detection and diagnosis of a child with autism include early treatment, educational planning, improvement in cognitive and behavioral functioning, improvement of peer relations, reduction of autistic symptoms, implementation of professional support, genetic counseling.

Many professionals resist making "difficult" diagnoses on younger children for a variety of reasons, not to stigmatize the child, not to burden the parents, or because of a possible misdiagnosis. Parents often stated that they were "relieved" after the diagnosis because they understood the reasons why their child had a different way of developing and behaving, and thus could seek appropriate help for their child.

Conclusion: This topic will cover children with special needs and we will put special emphasis on children with autism. Care, treatment and education for such diseases. The characteristic symptoms of autism appear all over the world, in such a way that autistic people do not differ drastically from the rest of the population, and there is also no sharp line between the milder and more severe pathological cases of autism. Autism is a disorder that is affecting more and more children, and is most likely to occur at an early age or later in life, and generally continues at the same rate of development without decreasing in intensity. Parents usually notice symptoms in the first two years. Symptoms usually develop gradually, but there are exceptions in some children with autism, which first develop normally and then develop backwards. the specialist work itself.

Keywords: children with special needs, autism, education, care.

НЕГА ТРЕТМАН И ЕДУКАЦИЈА КАЈ ДЕЦА СО ПОСЕБНИ ПОТРЕБИ ВО ОПШТИНА КУМАНОВО

Бојан Јордановски

Факултет за медицински науки, Универзитет „Гоце Делчев“, Штип Република Северна
Македонија, bojan_beki@hotmail.com

Гордана Панова

Универзитет „Гоце Делчев“, Штип Република Северна Македонија, gordana.panova@ugd.edu.mk

Абстракт: Сеуште нема специфични лекови во третманот на аутизмот. Голем број методологии биле искористени во евакуацијата на безбедноста и ефективноста на фармаколошките третмани кај возрасните и децата со аутизам. Во студиите се особено значајни два параметра, а тоа се постоење “контролни групи” и “слепи”. Студиите со највисок квалитет ги користат двете “слепи” и “контролни групи” поднеднакво. Тие треба да бидат изведени во поголем број на места и да содржат поголем број на субјекти. Истражувањата што ги проценуваат лековите, предложени во третманот на аутизмот, постојано се во пораст. Забележливо е забрзано истакнување на потребата од тестирање на лековите и подобра информација за третманите, која треба да биде побрзо и поедноставно достапна отколку во минатото. Во овој труд ќе бидат дискутирани самите причинители на аутизмот, особеностите, механизмот, следните видови на лекови и видови на терапии. Ќе биде опфатено за терапијата со лекови: како што се Фенфлурамин, Халоперидол и Налтрексон и во скоро време Секретин Терапија со диета: како што се Магнезиум + Б6, Сулфатен метаболизам, казеин и глутен слободни диети, Вихејвиорална терапија: како што е методот на Lovaas, специфични терапевтски модели: како што се TEACCH, Option и Groden Institute Model, Higashi.

Клучни зборови: деца со посебни потреби, аутизам, едукација, нега.

1. ВОВЕД

Лица со посебни потреби се лица на кои им е потребна помош заради некоја попреченост од физиолошка, ментална или психолошка природа. Терминот посебни потреби може да означува многу разни состојби: од мали потешкотии во учењето, изразени интелектуални потешкотии, психијатриски нарушувања, хронични болести итн. Во зависност од тоа какви проблеми има личноста, може да се направи поделба на:

Медицински

Во медицински проблеми спаѓаат: церебрална парализа, вроден дијабетес, вродена дебелина, вродени срцеви маани, мускулна дистрофија, цистична фиброза итн.

Проблеми во однесувањето

Тука спаѓаат: синдром на недостаток на внимание и хиперактивност кај децата, тоуретов синдром итн. Кај овие деца традиционалните пристапи во воспитувањето не ги даваат очекуваните резултати. За нив е потребно да се пронајдат и да се применуваат поинакви стратегии за да може да го развијат целосно својот потенцијал. Во спротивно има голема веројатност дека ќе имаат проблеми во школувањето и секојдневниот живот.

Попреченост во развојот

Во пречки во развојот спаѓаат: аутизам, даунов синдром, интелектуална попреченост итн. Семејствата на овие лица најчесто се соочуваат со најголеми тешкотии. Родителите е потребно е да се изборат за соодветен третман на децата, терапија, школување и вклученост и прифатеност во општеството, каква што овие деца и заслужуваат.

Проблеми со учењето

Во проблеми со учењето спаѓаат: дислексија, нарушување на централната аудиторна обработка итн. Овие деца и покрај интелектуалните способности имаат проблем во школувањето. За нив е потребно е да се овозможат стратегии на поучување, кои ќе им помогнат да го достигнат својот потенцијал.

Проблеми со менталното здравје

Тука спаѓаат депресија, анксиозност, драстични промени во расположението итн. Често пати овие состојби поминуваат незабележано од страна на родителите, но потребна е помош од стручни лица за да им се помогне на овие деца.

Она што е заедничко за сите дијагнози се проблемите со кои се соочува семејството на овие лица: грижа за здравјето, борба за прифатеност на децата од околината, школувањето, несигурната иднина, прилагодувањето на очекувањата кон детето. Често пати родителите на децата со посебни потреби се со поголема сочувствителност, храброст, борбеност и сила, тие се оние на кои им останува да се изборат за нивните деца да го добијат најдоброто што можат.

Охрабрува фактот што во општеството се подобруваат условите за живот на лицата со потребни потреби, но сепак има да се измине уште голем пат.

2. МЕТОДИ НА ЛЕКУВАЊЕ КАЈ ДЕЦА СО ПОСЕБНИ ПОТРЕБИ И НИВНО ПРИФАЌАЊЕ

Прифаќањето на дијагнозата е една од најтешките работи што му се случуваат на родителот на дете со посебни потреби. На почетокот се убедуваат да поверуваат дека се е во ред, но грубата реалност ве соочува со фактот дека има некаков проблем. Многу родители на почетокот се обидуваат да побегнат во замислите

дека нема никаков проблем, но многу важно е да увидите дека дијагнозата не е крај на светот, туку почеток на добивањето на помош и соодветен третман. Стравот и одрекувањето на вистинската состојба нема да му помогнат на вашето дете, она што ќе му помогне е вистинската дијагноза и вашата борба да добие соодветна нега. Имајте во предвид неколку работи:

Вашето дете иако не е такво какво што очекувавте и го замислувавте додека го носевте во утробата, тоа сепак е вашето дете. Посебните потреби ќе донесат борба, фрустрации, напор, умор, но во исто време сепак ќе има и радост, љубов, моменти на среќа и вашето дете секогаш ќе биде ваше дете. Животот на вашето семејство ќе продолжи и понатаму, иако не онака како што очекувавте.

4. ИГРАТА КАЈ ДЕЦА

Играта е од големо значење за развој на децата, за физички, интелектуални и социо-емоционални способности. Детето низ игра станува дисциплинирано, создава самоконтрола која е највидлива во игрите со правила каде што детето свесно бара да се игра со другите деца. Таквите ситуации во кои детето постапно го прифаќа партнерот во игра, комуницира со него, ги решава конфликтните ситуации влијае на социјално и емоционално созревање на детето. Иако играта бара свесен напор и мотивација, детето во игра има чувство на слобода и е максимално телесно и емоционално ангажирано. Детето низ игра учи облици на комуникација, создава позитивна слика за себе, ја зајакнува емпатијата, учи да следи правила најчесто во интеракција со возрасни (Neumann, 1971).

Покрај ментални способности, детето низ игра ги развива и телесните способности. Една од основни биолошки потреби е потребата за движење бидејќи така се овозможува правилен раст и развој. Физичка активност, особено преку игра овозможува детето да се ориентира во просторот, да стекнува нови искуства и социјални контакти (Lazar, 2017).

Историјат на игра

Во стручна литература нема точни податоци за појава на првите форми на игра, но сигурно е дека постои многу одамна. Историски гледано првите форми на игра биле водени од желбата на децата, нивната фантазија и предметите во околината кои влијаеле стимулативно. Развојот на играта бил условен од развојот на општеството и промените во него, но и од општиот развој на детската личност (Тасевска, 2014).

Игра е присутна уште во далечното минато, особено внимание се посветувало на физичките игри за деца од предучилишен период. Појава на играта е поврзана со одредени култури во еволуција на човекот, која го следи учењето во текот на детството за да се изградат форми на однесување кои се неопходни за развој на секое дете (Cohen, 1993).

Играта е дел од филозофски дискусии уште од античкиот период. Платон, Сократ и Аристотел го истражувале значењето на играта за да го разберат човековото изразување. Платон е познат по тоа што многу внимание посветувал на детските игри на раскажување на приказни и бајки. Тој се залагал за слободна игра, гимнастика, музика и други форми на активности кои доведуваат до физички развој кај детето. Аристотел големо значење посветувал на игра и физички активности за целокупниот развој на дете (Forst, Wothman, Reifel, 2016).

Во периодот на хуманизам и ренесанса играта добива свое вистинско место и значење. Коменски како еден од позначајни претставници во овој период, сметал дека на децата треба постојано да им се дава можност за игра преку која ќе го вежбаат здравјето, вештината и брзината. Англискиот претставник Џон Лок, смета дека играта треба да се применува во воспитни и образовни цели, а играта и учењето треба да бидат меѓусебно поврзани, играта треба да претставува одмор од учење (Kamenov, 1997). Жан Жак Русо не посветува исклучиво внимание на играта. Но со својата теорија за природниот и слободниот развој на детето посветува внимание на одредени суштински карактеристики на играта. Активностите кои детето самостојно и слободно ги изведува му овозможуваат искуства значајни за неговиот развој и учење. Овој пристап е основа на бројни теории кои се јавуваат во движењето за новата школа.

Фридрих Фребел има големо значење за поставување на играта во воспитните постапки. За него играта претставува почеток на детскиот развој и творештво, а води кон саморазвој и ослободување на детските внатрешни сили. Игрите ги класифицирал според возраста на децата, но дидактичките игри ги издвојувал како значајни.

На крајот на IX и почетокот на XX век се јавува потреба за поголеми примени во образование со што би се надминале неговите недостатоци на концепцијата на интелектуалистичката школа, односно старата или Хербартовата школа (Тасевска, 2014).

Сите видови на игри во кои се ангажираат децата различно се манифестираат во зависност од достапната технологија во сите култури. Постојат варијации помеѓу култури и субкултури во ставовите на детската игра

кои произлегуваат од културните вредности во детството. Културните ставови на децата се пренесуваат претежно преку однесување на нивните родители (Cohen, 1993).

Дефинирање на игра

Поимот игра е синоним за голем број активности. Постојат многу дефиниции за игра, тоа е феномен кој не може целосно да се опфати со една дефиниција. Играта ја проучува психологија, антропологија, социологија, педагогија итн.

Една од најдобрите дефиниции за игра на V.Fidanka гласи: играта како најстар облик на физичка и здравствена култура и најактивна човечка активност е спонтанa и слободна човечка активност која се карактеризира со разновидни движења и е придружено со силно чувство на задоволство (Duran, 1995).

Играта е мултифункционална активности која создава возбуда и се реализира преку вербална и невербална комуникација. Играта е иницирана од внатрешна мотивација, па затоа е слободна, отворена и од големо значење за детето (Stevanović, 2017).

Друга дефиниција за игра е поврзана со почитување на правила во игра. Оваа дефиниција се базира на тоа дека играта е слободна и самостојна активност, но дека треба да се почитуваат одредени правила во играта. Правилата може да бидат составен дел од играта или пак да бидат поставени од играчите. Оваа значи дека тие што учествуваат во играта имаат право да постават свои правила и да ги почитуваат правилата на другите играчи (Neumann, 1971).

Играта им овозможува на децата да ја користат нивната креативност додека ја развиваат нивната имагинација, умешноста како и физичка, когнитивна и емоционална сила. Играта е од големо значење за здрав ментален развој (VanFleet, Sywulak, Caparosa, 2010).

Цел на трудот: да се вклучиме во што поголема едукација во врска со лица со посебни потреби и со наша помош да им го подобриме начинот и квалитетот на животот.

Материјал и метод: истражувањето во врска со аутизмот е направено на начин на собирање на податоци од голем број на центри за деца со посебни потреби, трудови во кои се направени анонимни истражувања и нивна споредба. Од истражувањето, обработката и анализа на постигнатите резултати ќе бидат издвоени заклучоци и препораки за предметната тема. Применет е дескриптивниот метод на работа.

4. РЕЗУЛТАТИ

Раната дијагноза влева надеж дека раната интервенција би имала најголем „лекувачки“ ефект. Сепак не е доволно јасно каков вид на интервенција тоа би можело да биде. Моќностите кои ги дава раната детекција и дијагноза на детето со аутизам вклучуваат и ран третман, едукативно планирање, подобрување во когнитивното и бихејвиорално функционирање, подобрување на односите со врсниците, намалување на аутистичната симптоматологија, имплементација на професионална поддршка, генетско советување. Многу стручни лица даваат отпор кон донесувањето на „тешки“ дијагнози на децата на помала возраст од различни причини, да не го стигматизираат детето, да не ги оптеретуваат родителите или поради можна грешна дијагноза. Родителите често изјавувале дека после поставување на дијагнозата им „олеснало“ бидејќи така им биле јасни причините поради кои нивното дете има поинаков начин на развој и однесување, и на тој начин можат да побараат соодветна помош за своето дете.

5. ЗАКЛУЧОК

Во оваа тема ќе бидат опфатени децата со посебни потреби а особено акцентирање ќе ставиме кај децата со аутизмот. Негата, третманот и едукацијата при ваквите заболувања. Карактеристичните симптоми на аутизмот се појавуваат низ целиот свет, и на тој начин што аутистите не се разликуваат драстично од остатокот од населението, при што исто така нема и некоја остра линија помеѓу поблагите и потешките патолошки случаи на аутизам. Аутизмот е многу променливо нарушување во психолошкиот развој, коешто најпрво се појавува за време на многу раното детство или во малку подоцнежниот период од детството, и во главно продолжува со иста брзина на развивање, без намалување на интензитетот. Родителите обично ги забележуваат симптомите во првите две години. Симптомите обично се развиваат постепено, но има исклучоци кај некои деца со аутизам, кои отпрво се развиваат нормално, а потоа нивниот развој назадува. Во самото истражување ќе опфатам повеќе методи и техники за добивање на прецизни и точни резултати кои ќе ми помогнат во изработка на самиот специјалистички труд

КОРИСТЕНА ЛИТЕРАТУРА

Добројев, З. (2015). Умствено изостале деца. Софија;

Јакулиќ, С. (2017). Медицинске основи менталне ретардације.-Завод за учебнике и наставна средства; Београд

- Панова, Г. (2017). Клинички сензорни пореметувања-УГД-ФМН-Штип
Чичевкса-Јовановска, Н., & Рашиќ-Цаневска, О. (2015). Рана интервенција на деца родени со ризик-фактор.-
Филозофски факултет-Скопје
- Ashwin, K. (n.d). Autism Consultant/Director, Autism Oxford UK
- Bhat, S., Acharya, U. R., Adeli, H., et al. (2018). Autism: cause factors, earlydiagnosis and therapies. *Rev Neurosci*,
25 (6), 841-50.
- Chaste, P., Leboyer, et al. (2017). Autism risk factors: genes, environment, andgene-environment
interactions. *Dialogues Clin Neurosci*, 14(3), 281-92.
- Hall, E. (n.d) Seven Keys to Unlock Autism: Making Miracles in the Classroom
- Kamenov, E. (2016).Dečija igra.- Zavod za udžbenike;-Beograd.
- Kamenov E. (2016). Intelektualno vospitanje kroz igru. Beograd: Zavod za ucebnike i nastavni sredstva- Beograd.
- Macintyre, C. (2018). Play for children with special need. New York: Routledge;
- Trajkovski, V. (2017). Аутизам и первазивни развојни нарушувања. Univerzitet "Sv. Kiril i Metodij Filozofski
fakultet Institut za defektologija-Скопје